כיון דמשעבד ליה לניזק לאו כל כמיניה א"ל [א]אינו מכור והתניא מכרו מכור [ב]חוזר וגובהו וכי מאחר שחוזר וגובהו למה מכור לרידיא ש"מ לוה (א) ומוכר מטלטלין ב"ד גובין לו מהם שאני התם דכמאן דעשאו אפותיקי דמי [ד]והאמר רבא עשה עבדו אפותיקי ומכרו ב"ח גובה הימנו שורו אפותיקי ומכרו אין ב"ח גובה הימנו עבד מ"ט משום דאית ליה קלא האי נמי [ג]כיון דנגח קלא אית ליה דתורא נגחנא קרו ליה תני רב תחליפא בר מערבא קמיה דרבי אבהו מכרו אין מכור הקדישו מוקדש מכרו מאן אילימא מזיק מכרו אין מכור מני ר"ע היא דאמר הוחלט השור והקדישו מוקדש אתאן לרבי ישמעאל דאמר יושם השור בב"ד אלא ניזק מכרו אינו מכור מני רבי ישמעאל הקדישו מוקדש אתאן לר"ע לעולם מזיק ודברי הכל מכרו אינו מכור אפילו לרבי ישמעאל דהא משעבדא ליה לניזק [ו]הקדישו מוקדש אפילו לר"ע [ז]משום דר' אבהו דא"ר אבהו [ה]גזירה [ג]שמא יאמרו הקדש יוצא בלא פריון: ת"ר [ד]שור תם שהזיק [ו]עד שלא עמד בדין מכרו מכור הקדישו מוקדש שחטו ונתנו במתנה מה שעשה עשוי [ז]משעמד בדין מכרו אינו מכור הקדישו אינו מוקדש שחטו ונתנו במתנה לא עשה ולא כלום [ח]קדמו בעלי חובות והגביהו בין חב עד שלא הזיק בין הזיק עד שלא חב לא עשו ולא כלום לפי שאין משתלם אלא מגופו [ט]מועד שהזיק בין שעמד בדין בין שלא עמד בדין מכרו מכור הקדישו מוקדש שחטו ונתנו במתנה מה שעשה עשוי קדמו בעלי חובות והגביהו בין חב עד שלא הזיק בין הזיק עד שלא חב מה שעשה עשוי לפי שאין משתלם אלא מן העלייה: אמר מר מכרו מכור לרדיא הקדישו מוקדש משום דרבי אבהו שחטו ונתנו במתנה מה שעשה עשוי בשלמא נתנו במתנה מה שעשה עשוי לרדיא אלא שחטו [י]ליתי ולשתלם מבשריה דתניא חי אין לי אלא חי [כ]שחטו מנין ת"ל ומכרו את השור מ"מ אמר רב שיזבי לא נצרכא אלא לפחת שחיטה אמר רב הונא בריה דרב יהושע ◦ זאת אומרת [ה][ל]המזיק שעבודו של חבירו פטור פשיטא מהו דתימא התם הוא דא"ל לא חסרתיך ולא מידי דא"ל זיקא בעלמא הוא דשקלי מינך אבל בעלמא ליחייב קמ"ל הא נמי רבה אמרה [י]דאמר רבה השורף שטרותיו של חבירו פטור מהו דתימא התם הוא דא"ל ניירא בעלמא קלאי מינך אבל ◦ היכא דחפר בה בורות שיחין ומערות ליחייב קמ"ל דהא הכא כמאן דחפר בה בורות שיחין ומערות דמי וקאמר מה שעשה עשוי קדמו בעלי חובות והגביהו בין חב עד שלא הזיק בין הזיק עד שלא חב לא עשה ולא כלום לפי שאין משלם אלא מגופו בשלמא הזיק עד שלא חב ניזקין קדמו אבל חב עד שלא הזיק ב"ח קדים ואפילו

כיון דמשעבד ליה. דאי לא יהיב ליה דמי שקיל ליה לשור דרחמנא שעבדיה ניהליה: **והתניא מכרו מכור.** אמר ליה חוזר וגובהו ניזק מלוקח: **לרידיא.** [א] שאם חרש בו לוקח אינו נותן דמי החרישה לניזק: **ש"מ.** בתמיה. והא מטלטלין לאו מידי דקאי בעיניה ולא סמיך מלוה עלייהו ואמאי טרפינן להו מלוקח: **אפותיקי.** רחמנא שוייה למיגבי מהאי שור: **אין בעל חוב גובה ממנו.** והכא אמאי גבי ליה מלוקח: ומשני **עבד טעמא מאי.** גובהו מלוקח משום דלית ליה קלא לשעבודיה כי שווי' אפותיקי: **בר מערבא.** מא"י הוה: **מכרו אינו מכור.** קס"ד אפי' לרדיא: **לעולם מזיק.** ומכרו אינו מכור לגופיה קאמר דהדר גבי ליה ואפילו לרבי ישמעאל: **הקדישו מוקדש.** לאו קדוש ממש אלא ליתן דבר מועט כפדיונו: **כדרבי אבהו.** דאמר במסכת ערכין (דף כג:) גבי מקדיש נכסיו והיתה עליו כתובת אשה ובעל חוב וקתני התם דיהיב להקדש מידי פורתא וגבי בעל חוב דיליה ואמר ר' אבהו דהא דבעי למיתב להקדש מידי משום גזירה שמא יאמרו הקדש גמור יוצא לחולין בלא פדיון: **מכרו מכור.** כולה הך ברייתא מפרש לקמן: **משעמד בדין.** נשתעבד גופו לניזק ושלו הוא: **מכרו.** מזיק: **אינו מכור.** ואפי' לרדיא: **הקדישו אינו מוקדש.** ואפילו מידי לא יהיב להקדש: **קדמו בעלי חובות כו'.** מפרש טעמא לקמן: **מכרו מכור.** אשור תם קאי עד שלא עמד בדין: **כדרבי אבהו.** דיהיב דבר מועט: **נתנו במתנה מה שעשה עשוי לרדיא.** כמכירה: **אלא שחטו.** קס"ד מה שעשה עשוי לאפקועי מניזק קאמר דהתם ליכא למימר לרדיא: **לפחת שחיטה.** מה שנפחתו דמיו בשחיטתו אין המזיק משלם: **שעבודו של חבירו.** קרקע המשועבדת לחבירו: **פשיטא.** דמהכא שמעינן לה בלא מימרא דרב הונא: ה"נ **הא נמי רבה אמרה דאמר רבה.** רבה אדם חשוב היה ומאדם חשוב כגון רב או רבה פרכינן כאילו ב) כתיב במשנה או בברייתא: **כמאן דחפר בה בורות שיחין ומערות דמי.** שהרי השחיטה נראית ונכרת: **בין הזיק עד שלא חב.** עד שלא לוה בעליו המעות מבעלי חובין: ואפי'

ניהו ועוד דלרבי עקיבא קדוש הגוף והשבח משהקדיש אבל לרבי ישמעאל אפילו למ"ד למפרע הוא גובה שבח דמזיק הוי ולא קדיש עד שיגבנו ונראה דאע"ג דלרבי עקיבא קיימא ליה ברשותיה משעת הנזק קודם העמדה בדין ומשבינן כאילו בא חצי נזק לידו מאותה שעה ואע"ג דקי"ל פלגא נזקא קנסא מכל מקום אם העידו עדים ששורו נגח ביום א' ואתו עדים אחריני ואמרו ביום א' הייתם עמנו אלא בע"ש נגח דמשלמין דבעידנא דקמסהדי גברא לאו בר תשלומין הוא דכל זמן דלא נתגלה הדבר שלא העידו עליו חשיב לאו בר תשלומין אע"ג דקם ברשותו דניזק בשעת הנזק כדמוכח במרובה (לקמן דף עד. ושם א) גבי מעידנו באיש פלוני שהפיל שן עבדו (של פלוני) וסימא את עינו ואתו סהדי ואפכינהו ואזמינהו ומוקים לה דקדמי אקדומי ואפ"ה פריך אי דלא עמד בדין דמי כולו עבד בעי לשלומי דאכתי לא מחייב גברא אלמא לא חשבינן גברא בר תשלומין כל זמן שלא נודע אע"פ שהעבד זוכה בשחרורו לאלתר כדדרשינן תחת עינו ולא תחת עינו ושינו ואע"ת דנפרק נערה (כתובות דף מא: ושם) תנן לא הספיק לעמוד בדין עד שבגרה קנסה לעצמה ואמאי והא משעת פתוי זכה בה האב אלמא משמע דבקנס לא זכי עד שעת העמדה בדין והכא סבר רבי עקיבא דזכי משעת הנזק וכן במרובה (דף עד: ושם) משמע דאי לא כתיב תחת עינו למשמע ולא תחת עינו ושינו הוה אמרינן דסימא עינו והפיל שינו דיוצא בעינו ושינו אלמא לא זכי עד שיעמוד בדין והכא סבר רבי עקיבא דזכי משעת הנזק ועוד ◦ דר' עקיבא אית ליה כהשולח (גיטין מב:) דיוצא בשן ועין לצריך גט שחרור והתם אמר דמ"ד דצריך גט שחרור קסבר שיוצא בשינו ועינו ◦ ושמא י"ל דהיינו טעמא דזוכה משעת נגיחה משום דגלי לן קרא דמשמע לרבי עקיבא דמכרו אמזיק ואניזק קאי והיינו דמרובה (דף עד:) נמי גלי קרא למאן דלית ליה: **איבא** בינייהו. דלרבי עקיבא קדוש אף על גב דאי מודה מפטר דקנס הוא מכל מקום השתא מיהא לא הודה: **משום** דרבי אבהו. אבל בלא ר' אבהו לא קדיש משום דקדושת דמים אין מפקעת מידי שעבוד ומיירי הכא בבעל מום אי נמי בתם וכגון שהקדישו לבדק הבית דקדוש קדושת דמים ודאמרינן (תמורה דף ו.) המתפיס תמימים לבדק הבית מה שעשה עשוי ◦ וקשה מכאן לר"ת שמפרש דבכל קדושת מטלטלין מפקעת מידי שעבוד ואפי' קדושת דמים ואומר ר"ת דאלמוה רבנן לשעבודא דניזק כדאמרינן בהחובל (לקמן צ. ושם) אלמוה רבנן לשעבודיה דבעל: **זאת** אומרת המזיק שעבודו של חבירו פטור. ופליג אדרשב"ג דמחייב בהשולח (גיטין מא. ושם ב) לחד מאמוראי דהתם: **שמע** מינה ב"ח מאוחר שקדם וגבה כו'. ולא כנן נגס בפרק מי שהיה נשוי (כתובות דף צד.) דלדידיה כי הוי דבקרקעות עדיף ב"ח מאוחר משום נעילת דלת טפי מלוקח מאוחר הכי נמי אע"ג דמלוקח מאוחר גבי ליה ניזק כדאמר לעיל משום [י]דלית ליה קלא מב"ח מאוחר לא גבי ליה משום נעילת דלת: אילו

עין משפט נר מצוה

עז א ב ג מיי' פ"ח מהלכות נזקי ממון הלכה ו סמג עשין סו טוש"ע ח"מ סי' תו סעיף א:
עח ד ה מיי' שם הל' ז:
עט ו מיי' שם הלכה ו סמג שם טוש"ע שם סעיף א ב:
פ ז מיי' שם הלכה ח טוש"ע שם סעיף ג:
פא ח מיי' שם טוש"ע שם סעיף ד:
פב ט מיי' שם הל' ט סמג שם:
פג י כ מיי' שם הל' ז סמג שם טוש"ע שם סעיף ג וע"ש בהג"ה:
פד ל מיי' פ"ז מהלכות חובל ומזיק הל' יא ועיין בהשגות ובמ"מ סמג עשין ע טוש"ע ח"מ סי' שפו סעיף א ב וע"ש:

גליון הש"ס

גמ' זאת אומרת המזיק כו'. כעין זה לעיל ל' ע"א ועי' לקמן נג ע"א תד"ה אמר ר"ל: שם היכא דחפר בה בורות שיחין כו'. עי' לקמן דף ק ע"א תוס' ד"ה מחילת: תוס' ד"ה (ע"א) איבא כו' דר"ע אית ליה כו'. תמוה לי טובא דמאי קושיא דהתם כיון דצריך גט שחרור מש"ה לא שייך לומר דלמפרע נשתחרר משעת שהפיל שינו דהא הוא מחוסר גט שחרור אבל בעלמא וכמו הכא בהם שפיר י"ל דלמפרע קם ברשותו כאילו נגח או את נוקו ומאי דמיון זה לזה ועע"ג. ואולי שאיני כדאי היה י"ל לפרש דאין זה קושיא בפ"ע אלא דבאו לחזק קושיתם דבמרובה משמע דאי לא כתיב תחת עינו ה"א דיוצא בשן ועין אלמא דלא זכי עד שיעמוד בדין דהיה מקום לתרץ דהא דאמרינן הכא בפשיטות דלר"ע קיימא ברשותיה למפרע משעת הנזק לא דהוי מסברא אלא דילפא מקן ועין דגלי קרא דיוצא בעין לאודיה וצריך לשלם לו דמי השן דזוכה בעצמו למפרע ולזה כתבו ועוד דר"ע אית ליה וכו' וא"כ ל"ל דטעמא דהכא דאמרינן דלר"ע זכה למפרע משום דילפינן מקרא דמתחת עינו דהא ר"ע באמת לא דריש הך קרא וסבירא ליה באמת דיוצא בשן ועין וא"כ ע"כ הא דאמרינן הכא בפשיטות דלר"ע זכה למפרע ע"כ דסברא פשוטה היא כן ושפיר קשה מהא דאיך תנאי דדרשי תחת עינו דל"ל קרא הא מסברא זכה למפרע ונכון בעזה"י: באד"ה ושמא י"ל כו'. לפ"ז מתיישב קושייתם בתחלה דלמ"ד למפרע גובה אמאי אינו קדוש לר"י דהא לר"י דומכרו קאי על בי דינא א"כ קיימא הסברא דבקנס ל"ש דזוכה למפרע כיון דהחוב נעשה רק ע"י העמדה בדין: ד"ה משום כו' וקשה מכאן לר"ת. מבואר בארוכה בספר הישר לר"ת אות ל"ה:

מסורת הש"ס

א) לעיל יח: ב"ב מד: [גיטין מא.], ב) [ערכין כג:], ג) [שם לג.], ד) [תוספתא פ"ג ע"ש], ה) [גיטין מא.], ו) לקמן נח., ז) [ל"ל תני], ח) [ד"ה דלאכתי], ט) [ד"ה כמזיק], י) עיין מהרש"א,

הגהות הב"ח

(א) גמרא ש"מ לוה ומכר מטלטלין:

הגהות הגר"א

[א] רש"י ד"ה לרדיא שאם כו'. נ"ב ולמכ"ם ורשב"א פירשו לחרוש בו לכתחלה דלשלם בלא"ה פטור כמש"ל נו ע"ב סוף סוף ס"י:

מוסף רש"י

אפותיקי. אפה תהא קאי, כלומר מזה יהא לך פרעון (לעיל יא:). עשה לוה עבדו אפותיקי לבעל חובו, ומכרו. אחרי כן הלוה לאיש אחר (רשב"ם ב"ב מד:). משום דאית ליה קלא. אפסידו לקוחות אנפשייהו (שם).

רבינו חננאל

לר' עקיבא מוקדש לר' ישמעאל אינו מוקדש. והלכתא בהא כר' עקיבא דסתם מתני' כותיה. בעא מיניה רבא מרב נחמן מכרו [מזיק] לר' ישמעאל מהו אמר ליה אינו מכור והתניא מכרו מכור א). פי' אמר לו הא דתניא מכור חשוב הוא כמכור שאם עשה בו מלאכה הלוקח אינו יכול להוציא מיד הקונה שכירות אותה מלאכה שמכירתו מכירה היא אבל חוזר וגובה אותו מכח השעבוד שיש לניזק עליו ודייקינן לדברי ר' ישמעאל הניזק בעל חוב הוא וכי יכול המלוה לטרוף המטלטלין שכבר מכר הלוה וכי יש אחריות למטלטלי וב"ד כי האי גוונא גובין למלוה במטלטלין. ודחי' שנייא האי דכיון דנגח אית ליה קלא דתורא נגחנא הוא וכעבד שעשאו אפותיקי דמי אבל בעלמא ב"ד לא מגבו מטלטלי מכורין. תני ר' תחליפא מכרו אינו מכור הקדישו מוקדש ופשטנא מכרו המזיק אינו מכור ב) לר' עקיבא דהא כיון שהוחלט לניזק הוא. אלא לר' ישמעאל מכרו המזיק אינו מכור דהא משועבד ליה לניזק. הקדישו מוקדש אפילו לר' עקיבא גזירה כדר' אבהו כו'. שאם תאמר לא הוקדש ויוצא לחולין הרואה אינו יודע ששור נגח הוא והוחלט לניזק אלא אמר מכיר זה השור שהוא שורו של פלוני זה המזיק הוא וראוהו שהקדישו ואחר כך יצא לחולין יבוא לומר הקדש יוצא בלא פריון לפיכך גזרו להיות מוקדש משום הא דרבי אבהו. והא דר' אבהו בערכין פ' שום היתומין. הלכך מכרו המזיק לדברי הכל אינו מכור הקדישו מוקדש לדברי הכל גזירה שמא יאמרו הקדש יוצא בלא פריון. מכרו ניזק לר' עקיבא מכור לרבי ישמעאל אינו מכור הקדישו נמי אינו מוקדש ולא חייש שמא יאמרו הקדש יוצא בלא פריון דהא שור זה אינו ידוע לניזק אלא למזיק והרואה אומר מפני זה יצא לחולין שהקדיש שאינו שלו ולדברי הכל אין אדם מקדיש דבר שאינו שלו והלכה כרבי עקיבא: ת"ר שור תם שהזיק עד שלא עמד בדין מכרו מכור הקדישו מוקדש כרבי אבהו: שחטו כאילו שלו שחט אבל הניזק משתלם מבשרו ואינו משתלם ממנו דמי פחת שחיטה. נתנו במתנה לרדייה. ודייק מדתני שחטו מה שעשה עשוי ואינו חייב לשלם פי' חי הוא שוה מנה שחטו הוא שוה מנה פחות סלע ותנינן אינו חייב לשלם לרבי ישמעאל דאמר שורו של מזיק הוא והוא משועבד לניזק זאת אומרת המזיק שיעבודו של חבירו פטור אם חפר בשדה שהיתה משועבדת לחבירו בורות שיחין ומערות וכל שכן השורף שטרותיו של חבירו דשחיטת השור כגון חפירת בורות: קדמו בעלי חובות וגבו תם שמגופו משתלם לא עשה כלום דיכיל למימר ליה לבעל חוב בין חב קודם שיזיק בין חב אחר שיזיק. אילו תורך הוה ואזקן לאו מינך הוינא גבי ליה. משעמד בדין דברי הכל בחזקת הניזק ובין מכר ואפילו הקדיש או שחט או נתן לא עשה כלום וחייב לשלם דמי פחת שחיטה ואם קדמו בעלי חוב המזיק ונטלוהו חייבין להחזיר בין קדם חובו להזיקן בין קדם היזק לחובן. והני מילי בתם דמשעמד בדין ונתחייב בדבר להחזירו עמד הדבר ההוא בחזקת החובע ונעשה קניינו אבל דין המועד אפילו אחר שעמד בדין אם מכרו או הקדישו או שחטו או נתנו במתנה מה שעשה עשוי ולא אמרינן בהא מכור לרדייה וחוזר וגובהו ואם קדמו בעלי החוב ונטלוהו ואפילו מה שלוה אחר שהזיק זכו ואין יכול הניזק להוציא מידם לדברי הכל מאי טעמא מטלטלי נינהו וש"מ בעל חוב מאוחר שקדם וגבה מטלטלי מה שגבה גבה שדין שור המועד כיון דמן העלייה משלם זוזי הוא דמסיק ביה ולית ליה בתורא מידי אלא מלוה מסיק ביה והאי תורא כשאר מטלטלי דמזיק דמי וכל מה שעשה עשוי.

א) נראה דצ"ל ה"ג מכרו מכור לרדיא פי' וכו'. ב) נראה דצ"ל לא מבעיא לר"ע דהא כיון וכו' אלא אפילו לר' ישמעאל מכרו המזיק וכו'.